

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р **МАРИЯ ИЛИЕВА ИВАНОВА** – преподавател във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“

за дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

по: област на висше образование 2. Хуманитарни науки

професионално направление 2.1. Филология

докторска програма *Романски езици*

Автор: РОСИНА АЛЕКСИЕВА КАКОВА

Тема: Гласните във френския и българския език – акустично описание с отчитане на перцептивната интеграция на честотните им компоненти

Научен ръководител: доц. д-р Руси Николов – ПУ „Паисий Хилендарски“

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед № РД-21-2385 от 14.12.2023 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определена за член на научното жури в процедурата за защита на дисертационен труд на тема *Гласните във френския и българския език – акустично описание с отчитане на перцептивната интеграция на честотните им компоненти* за придобиване на образователната и научна степен „доктор“. Автор на дисертационния труд е Росина Алексиева Какова – докторантка в редовна форма на обучение към катедра „Романистика и германистика“ с научен ръководител доц. д-р Руси Николов от ПУ „Паисий Хилендарски“.

Представеният от Росина Какова комплект материали е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ.

От автобиографията става ясно, че докторантката е старши преподавател по френски език в Университета по хранителни технологии в Пловдив, което е пряко свързано с проблематиката на предложеното за обсъждане изследване.

Актуалност на тематиката

Проблематиката, към която е насочена дисертацията на Росина Какова, е актуална, разчитаща изключително на прилагането на съвременни методи и средства в научните изследвания. Заедно с това тя би могла да има съществено практическо приложение в обучението по френски език като чужд, ако бъде детайлно разгледана и апробирана в практиката.

3. Познаване на проблема

Докторантката се е запознала в дълбочина с изключително голям обем изследвания в областта на фонетиката на френски и на английски език – 171 единици, и с недостатъчен обем изследвания в същата област на и за български език – 13 единици (макар че част от цитираните в дисертацията изследвания на български автори не присъстват в библиографията). Липсва информация за съвременни български изследователи на акустичната фонетика като Г. Падарева-Илиева, Вл. Маринов, Ив. Гайдаджиева, Вл. Жобов и др.

4. Методика на изследването

Методологията на **проведения експеримент** е подходящо избрана и убедително защитена. Прилагането ѝ върху цялата система от гласните в българския и във френския език би довело до качествено различен резултат.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Предложеното за обсъждане изследване се състои от увод, три глави, към всяка от които има обособени изводи, заключение, приложения и библиография.

Обемът на същинската част на изследването е малък (с. 4–107), като в него са включени таблици, фигури и схеми. Това до известна степен може да бъде обяснено с характера на изследванията по акустична фонетика, но въпреки това смятам, че малкият обем не позволява достатъчно задълбочаване в проблема. В увода (с. 4–7) докторантката аргументирано е мотивирала избора на тема, представила е обекта на изследването, целта и конкретните задачи, които следва да реши в дисертацията. Виждам известно противоречие още тук между заявената цел: „да се направи сравнителен анализ на резултатите от класическия модел на **гласните** и от оптимизирано акустично-фонетично описание на **гласните**, при което предимствата на класическия двуформантен модел са съхранени: образът на **всяка гласна** е отново точка в равнинна координатна система, като конфигурацията на **гласните** е аналогична с акустичния триъгълник в координатната система F2/F1“ (с. 6) и задачи 4. и 5., в които процедурата се насочва само към **предните гласни**.

Първа глава *Състояние на изследванията на гласните във френския и в българския език* (с. 8–48 вкл.) представлява обширен исторически преглед на изследванията върху френските и върху българските гласни. И макар той да включва доста стари изследвания, показва професионална работа с източниците, умение да се извлече необходимата информация, както и да се направят обобщения. Основен недостатък тук е диспропорцията между изследванията за френския и английския език и изследванията за българските гласни. Тази диспропорция не предполага задълбочен съпоставителен анализ.

Препоръката ми към докторантката е да си подбира внимателно източниците, защото целият раздел 1.2. е от образователен сайт на учител и няма представителна стойност в едно научно изследване.

Добро впечатление прави насочването на вниманието към коартикулацията и влиянието ѝ при перцепцията на гласните, което може да бъде използвано при подбора на материала в проведения експеримент. Детайлно са представени и другите основни термини, които са в перспективата на изследването, като спектър, формант, формантна структура, амплитуда, тембър и др. За съжаление, част от тези термини не са ползвани при самия експеримент, като напр. амплитуда, коартикулация, което създава впечатлението за самоцелно изброяване на термини от областта на науката фонетика. Тъй като се прилагат резултати от чужди изследвания, необходимо е по-коректно да се отбелязват фрагментите, които принадлежат на един или на друг автор.

Втора глава *Методологични особености при акустичното описание на гласните* (с. 49–80 вкл.) включва разнообразно съдържание, част от което е и проведеният от докторантката научен експеримент. В този смисъл смятам, че заглавието на главата не дава ясна представа за съдържанието ѝ и някак маргинализира единствения принос на авторката. След като представя съвременни програми за акустичен анализ на речта, докторантката убедително мотивира предимствата на програмата TREFL с оглед на целите на провеждания експеримент и прилагането ѝ в корективната фонетика. Също така убедително е изказаното становище, че „Паралелната употреба [на TREFL] със софтуерната система *Speech Analyzer* разширява възможностите за анализ и оценка на речта и предоставя обратна информация за характеристиките на звуковете“ (с. 55). Проведеният експеримент има потенциал в областта на корективната фонетика и тук докторантката е попаднала на много интересна област на изследване. Представената информация за експеримента обаче за мен задава доста въпроси: 1. Не е ясно този сравнителен анализ на резултатите от двата типа описание на гласните за първи път ли се прави в тази работа, или вече е прилаган по отношение на други езици или други звукове от други автори. 2. Защо се представят само предните гласни в българския и във френския език в съпоставителен план, а заглавието на дисертацията включва всички гласни в българския и във френския език? 3. Как са подбрани думите (и конкретните позиции в думата), в които са изследвани формантите на съответните гласни? 4. Произношението на колко и какви говорители е анализирано? Отговорът на тези въпроси би задълбочил анализите и направил представителни данните.

Трета глава *Приложение на методите за акустично описание на гласните в обучението по чужд език* (с. 81–105 вкл.) стои встрани от поставените в увода цели на изследването, както и от заглавието на самото изследване. А именно тя има потенциала да представи практическото приложение на направените теоретични и експериментални изследвания. За съжаление, такава част липсва, а докторантката отново се увлича в представянето на различни теории за чуждоезиковото обучение, както и на Общоевропейската езикова рамка без връзка с направения от нея експеримент. В този смисъл, макар да съдържа интересни факти, за мен тази глава не е достатъчно органично свързана с темата и задачите на изследването.

Заклучението (с. 106) представя твърде накратко резултатите от проведения експеримент, но не обобщава изпълнението на всички поставени в увода задачи. Нещо повече – целта се измества от представянето на сравнителен анализ на описанието на гласните в българския и френския език чрез два метода към обосноваване на „адекватността на оптимизиран акустико-фонетичен подход при описание на гласните чрез сравнителен анализ на честотните компоненти на гласните във френския и в българския език“.

Представените приложения не са добре организирани – прикачени са звукови файлове, които няма как да се чуят, а в текстов формат са представени само 4 страници от френския звуков файл – за българския липсва такова описание. Липсват метаданните на тези файлове, както и на сегментираните файлове. Ако това е част от задачите на докторантката, защо тези данни се дават в приложение, а не в самата дисертация?

Приносът на докторантката е в прилагането на сравнителен анализ на резултатите от класическия модел на гласните и от оптимизирано акустично-фонетично описание на гласните, както и от прилагането едновременно на два софтуерни продукта при анализа на формантните честоти на **предните** гласни в българския и във френския език. Също като принос, макар и да не е заявен в целите на дисертационното изследване, може да се признае възможността такива продукти да се използват в корективната фонетика. Този аспект, за съжаление, не е апробиран, не е разработен и не е включен в темата на дисертацията.

Общото ми заключение е, че докторантката има интересна тема, представя много интересна гледна точка към акустичното описание на гласните, но не е разгърнала в пълнота експеримента си и представените материали са достатъчни за една статия или студия. Като цяло дисертацията страда от недобра организация и наименоване на отделните фрагменти в нея.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Докторантката е приложила 3 броя статии, с което формално покрива минималните национални изисквания за придобиване на образователната и научна степен „доктор“. В една от статиите има съпоставителни наблюдения върху френските носови гласни фонемни в съпоставка с българските фонемни варианти в резултат на коартикулацията, които обаче не са включени в текста на дисертацията.

7. Автореферат

Авторефератът отговаря на съдържанието на дисертационния труд. Посочени са формулираните от докторантката приноси и форматът му съответства на нормативните изисквания.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Препоръчвам на докторантката да задълбочи анализите си, да разшири обема на експеримента върху цялата вокална система във френския и съответно в български език, да апробира теорията си в обучението на своите студенти и да опише получените резултати.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Предвид малкия обем, недобре защитения принос и ограничените анализи, несъответстващи в пълнота на темата на дисертационния труд, смятам, че той не отговаря на смисъла на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Дисертационният труд *не показва*, че докторантката притежава достатъчно задълбочени теоретични знания и професионални умения за анализ на лингвистичните факти в заявения от нея съпоставителен план. Смятам, че трудът трябва да се задълбочи и разшири, преди да бъде представен отново за защита.

Поради гореизложеното давам своята **отрицателна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да не присъжда образователната и научна степен „доктор“** на Росина Алексиева Какова в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология докторска програма *Романски езици*.

20.01.2024 г.

Велико Търново

Изготвил становището:

(подпис)

Проф. д-р Мария Илиева Иванова